Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Förslag till rådets beslut om det särskilda program som genom direkta åtgärder skall genomföras av Gemensamma forskningscentret inom ramen för Europeiska gemenskapens sjunde ramprogram för verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration (2007–2013)”

”Förslag till rådets beslut om det särskilda programmet Samarbete om genomförandet av Europeiska gemenskapens sjunde ramprogram för verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration (2007–2013)”

”Förslag till rådets beslut om det särskilda programmet Idéer för genomförande av Europeiska gemenskapens sjunde ramprogram för verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration (2007–2013)”

”Förslag till rådets beslut om det särskilda programmet Människor för genomförande av Europeiska gemenskapens sjunde ramprogram för verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration (2007–2013)”

”Förslag till rådets beslut om det särskilda programmet Kapacitet för genomförande av Europeiska gemenskapens sjunde ramprogram för verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration (2007–2013)”

”Förslag till rådets beslut om det särskilda program som genom direkta åtgärder skall genomföras av Gemensamma forskningscentret för genomförande av sjunde ramprogrammet (2007–2011) för Europeiska atomenergigemenskapens (Euratom) verksamhet inom området forskning och utbildning på kärnenergiområdet”

”Förslag till rådets beslut om ett särskilt program för genomförande av sjunde ramprogrammet (2007–2011) för Europeiska atomenergigemenskapens (Euratom) verksamhet inom området forskning och utbildning på kärnenergiområdet”

KOM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445 slutlig

(2006/C 185/02)

Den 14 november 2005 beslutade rådet att i enlighet med artikel 166 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämda yttrande.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 28 mars 2006. Föredragande var **Gerd Wolf** och medföredragande **Antonello Pezzini**.

Vid sin 426:e plenarsession den 20–21 april 2006 (sammanträdet den 20 april 2006) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 132 röster för och 2 röster emot:

1. **Sammanfattning**

1.1 Kommissionens förslag rör forskningsinnehållet och forskningsområdena i kommissionens förslag om det sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling (2007–2013) och om det sjunde ramprogrammet för Euratom (2007–2011), vilka kommittén tidigare yttrat sig över. Det här yttrandet från kommittén kompletterar därför det tidigare yttrandet om de båda ramprogrammen.

1.2 I det sistnämnda yttrandet rekommenderade kommittén att man till fullo bör tillhandahålla de investeringar i forskning och utveckling som kommissionen föreslagit, och som det finns ett trängande behov av, och inte låta dem bli en lekboll eller ett offer i förhandlingarna om EU:s framtida allmänna budget.

1.3 Om Lissabonstrategins mål att göra Europa till en ledande ekonomi skall kunna uppnås, krävs nämligen en rejäl ökning av investeringarna i forskning och utveckling. I den globala konkurrensen utmanas Europa inte bara av stater som USA, Japan och Korea, utan även av Kina, Indien och Brasilien. Framför allt USA och Japan har just låtit investeringar i forskning och utveckling bli en nationell prioritering för att stärka den internationella konkurrenskraften, och nödvändiga medel har avsatts för detta. Det mål som rådet beslutade om i Barcelona men som ännu inte uppnåtts, att 3 % av EU:s BNP skall investeras i forskning och utveckling, är med tanke på den fortsatta globala utvecklingen alltså ett ”rörligt mål”. Den som uppnår det för sent ligger fortfarande inte först.

1.4 Mot bakgrund av EU-budgeten, som rådet sedan dess fattat beslut om, och budgetens effekter på forskningsbudgeten, upprepar kommittén sin rekommendation i detta sammanhang, nämligen att avsätta en betydligt större andel av medlen – cirka 8 % – för forskning och utveckling, och att den ökning som föreskrivs i rådets beslut påbörjas tidigare än först om sju år.

1.5 Kärnan i kommissionens förslag är det särskilda programmet ”Samarbete”. Kommittén är positiv till att viktiga forskningsområden främjas i förslaget, såsom energi, hälsa, IT, nanoteknik, miljö, transport, samhällsvetenskap och humaniora samt det nya området säkerhets- och rymdforskning. Detta kommenteras utförligt i punkt 4, och i vissa fall rekommenderar vi en relativ förstärkning.

1.6 Generellt rekommenderar kommittén största möjliga flexibilitet i stället för statiska budgetramar för de olika områdena. Detta skulle ge garantier för att kommissionen kan reagera på ett lämpligt sätt och utan ytterligare politiska åtgärder under programmets genomförande, på fokusförskjutningar, på nya frågeställningar eller omstruktureringar som krävs på grund av att många programområden har en ämnesövergripande karaktär.

1.7 Kommittén fortsätter att stödja det särskilda programmet ”Idéer”. Enligt vår uppfattning ligger utmaningen framför allt – vid sidan om att programmet måste få tillräckliga medel – i urvalsförfarandet och förvaltningen av detta program. Kommittén är därför positiv till att denna krävande uppgift anförtros det autonoma europeiska forskningsrådet (European Research Council, ERC).

1.8 Kommittén har vid flera tillfällen betonat att nyckeln till en framgångsrik och konkurrenskraftig europeisk forskning och utveckling – vid sidan om högkvalitativ utrustning, finansiellt stöd och lämpliga ramvillkor – är att det finns tillräckligt många högkvalificerade, kreativa vetenskapsmän. Det särskilda programmet ”Människor” innehåller åtgärder som gör det möjligt för kommissionen att uppnå detta mål. Kommittén stöder uttryckligen dessa åtgärder. Vidare hänvisar kommittén till sina tidigare kommentarer rörande den europeiska stadga för forskare som offentliggjorts av kommissionen.

1.9 Det särskilda programmet ”Kapacitet” är ett mycket bra exempel på gemenskapens kompletterande uppgifter. Detta gäller framför allt sådan forskningsinfrastruktur – t.ex. större apparatur, vetenskapliga verktyg och datorer – där kostnaderna och potentialen överstiger de enskilda medlemsstaternas förmåga. Men även delprogrammet ”Forskning till förmån för små och medelstora företag” motsvarar våra tidigare rekommendationer att i högre grad involvera de små och medelstora företagen i innovationsprocessen.

1.10 Kommittén hänvisar även till sin tidigare rekommendation att drastiskt minska den administrativa bördan för de sökande, att förenkla förfarandena och samtidigt se till att kontinuiteten blir så stor som möjligt när det gäller stödinstrumenten och förfarandena för tilldelning av stöd.

2. **Inledning**

2.1 **Kommissionens förslag**, som framförs i sju separata dokument, utgör ett tillägg till kommissionens förslag [1] om det sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling (2007–2013) och om det sjunde ramprogrammet för Euratom (2007–2011), och innehåller **detaljerade upplysningar om forskningsinnehållet och forskningsområdena i de planerade stödåtgärderna**.

2.1.1 **Det här yttrandet från kommittén är** därför **en koncentrerad komplettering till det yttrande** [2] som lades fram inför beslutet om det sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling (2007–2013) och Euratomprogrammet (2007–2011) och påpekandena och rekommendationerna i detta.

2.1.2 Därav följer att yttrandet **i första hand handlar om forskningsinnehåll, och inte strukturer och instrument**. Därför går vi exempelvis inte in på den viktiga frågan om optimering av innovationstriangeln grundforskning, tillämpad forskning och utveckling, och inte heller på rekommendationen att de kommissionstjänstemän som ansvarar för programmet även i fortsättningen bör vara forskningserfarna sakkunniga med stor kunskap om området i fråga, något som kräver tillräcklig kontinuitet i personalhänseende. Dessa synpunkter har behandlats utförligt i tidigare yttranden [3].

2.1.3 Inledningsvis bör man dock gå in på en viktig aspekt av **budgetanslagen till** och indelningen av enskilda programdelar. Kommittén har redan rekommenderat **största möjliga flexibilitet** i detta sammanhang, för att kommissionen under programmets genomförande skall kunna agera på ett lämpligt sätt och utan långtgående politiska åtgärder i förhållande till fokusförskjutningar, nya frågeställningar eller omstruktureringar som krävs på grund av att många programområden har en ämnesövergripande karaktär.

2.2 För budgetarna för de båda ramprogrammen hade kommissionen föreslagit en ökning till sammanlagt 72,7 miljarder euro [4]. Detta är fortfarande mindre än de 8 % som föreslås i EU:s allmänna budget för 2007–2013 (1 025 miljarder euro). I sitt ovan nämnda yttrande om sjunde ramprogrammet för FoTUD rekommenderade kommittén att man till fullo bör tillhandahålla de investeringar i forskning och utveckling som kommissionen föreslagit, och som det finns ett trängande behov av, och inte låta dem bli en lekboll eller ett offer i förhandlingarna om EU:s framtida allmänna budget.

---

[1] KOM(2005) 119 slutlig/2 – 2005/0043 (COD) – 2005/0044 (CNS).
[2] EUT C 65, 17.3.2006.
[3] EUT C 157, 28.6.2005 ”Politiska riktlinjer för forskningsstöd i Europeiska unionen”, och EUT C 65, 17.3.2006.
[4] 2005 års prisnivå utan anpassning till inflationen. Uppgifterna varierar beroende på vilken inflationsindexering som valts.

2.2.1 Den 19 december 2005 enades dock Europeiska rådet om en allmän EU-budget på bara 862,4 miljarder euro ([5]). Det kan därför hända att EU:s forskningsbudget blir klart mindre ([6]) än vad kommissionen föreslagit. *"Europeiska rådet* ([7]) *anser att EU:s finansiering av forskning därför bör ökas så att de tillgängliga medlen i reala termer senast 2013 är ungefär 75 % högre än år 2006"*. Kommissionen kommer för detta ändamål att utarbeta ett reviderat förslag som motsvarar denna riktlinje. Den politiska beslutsprocessen rörande de båda ramprogrammen är alltså inte avslutad.

2.2.2 Om Lissabonstrategins mål att göra Europa till en ledande ekonomi skall kunna uppnås, krävs nämligen en rejäl ökning av investeringarna i forskning och utveckling. I den globala konkurrensen utmanas Europa inte bara av stater som USA, Japan och Korea, utan även av Kina, Indien och Brasilien. Framför allt USA och Japan har just låtit investeringar i forskning och utveckling bli en nationell prioritering för att stärka den internationella konkurrenskraften, och nödvändiga medel har avsatts för detta. Det mål som rådet beslutade om i Barcelona men som ännu inte uppnåtts, att 3 % av EU:s BNP skall investeras i forskning och utveckling, är med tanke på den fortsatta globala utvecklingen alltså ett "rörligt mål". Den som uppnår det för sent ligger fortfarande inte först.

2.3 Med tanke på den rådande situationen anser kommittén att det är nödvändigt att åter citera ovan nämnda yttrande och påpekar därför återigen (1) att "effektiv och avancerad forskning och utveckling som ges tillräckligt stöd är den avgörande basen och förutsättningen för innovation, konkurrenskraft och välstånd, och därmed även för kulturell utveckling och social trygghet", (2) att kommissionens förslag är "**en minimiinsats – som på sikt dock bör höjas – i strävan att inte äventyra Europas position, utan bibehålla den och stärka den, eftersom Europa är den moderna vetenskapens och teknikens vagga**", och (3) att "**Lissabonmålen inte kan uppnås utan en sådan insats**", inte ens på lång sikt.

2.4 Kommittén upprepar att det europeiska forsknings- och utvecklingssamarbetet är en effektiv **katalysator för integration och sammanhållning i Europa**. Detta är en särskilt viktig synpunkt för närvarande, när Europeiska unionen söker acceptans för sin konstitution hos medborgarna. Sist men inte minst är forskning och utveckling viktigt inte bara för att Lissabonmålen skall kunna uppnås, utan även för att man skall hitta lösningar på frågor och problem rörande hälsa, energiförsörjning, miljö etc.

2.5 Kommittén upprepar också sin rekommendation att avsätta en betydligt större andel av medlen inom ramen för **EU-budgeten – cirka 8 %** – för forskning och utveckling, och att den ökning som föreskrivs i rådets beslut skall påbörjas tidigare än först om sju år.

2.6 Kommittén har tagit del av kommissionens förslag ([8]) om att inrätta ett **europeiskt tekniskt institut**. Utan att i detalj gå in på förslagets innehåll, vill vi påpeka att de nödvändiga kostnaderna inte under några omständigheter bör belasta budgeten för de särskilda program som diskuteras här.

2.7 Samtidigt hänvisar kommittén även till sin tidigare rekommendation att **drastiskt minska den administrativa bördan** för de sökande, att **förenkla förfarandena** och samtidigt se till att kontinuiteten blir så stor som möjligt när det gäller stödinstrumenten och förfarandena för tilldelning av stöd. Kommittén kommer att uttala sig mer ingående om denna punkt när den behandlar kommissionens förslag om "tillträdesregler" ([9]).

3. **Sammanfattning av kommissionens förslag** ([10])

3.1 Kommissionen tar i sina förslag upp och specificerar allt som skall utforskas och utvecklas inom ramen för det sjunde ramprogrammet och Euratomprogrammet – alltså samtliga forskningsområden, innehåll, metoder och hjälpmedel. Kommissionen föreslår dessutom hur Gemensamma forskningscentret bör bidra till detta. Vidare anges åtgärder för hur man kan skaffa sig och stärka den mänskliga potential som krävs. Det handlar sammanlagt om sju kommissionsdokument som innehåller stora mängder information och en redogörelse för de enskilda delprogrammen.

3.2 Strukturen i dessa kan sammanfattas på följande sätt, där procenttalen anger respektive andel av den sammanlagda budgeten:

A – beträffande ramprogrammet för forskning och utveckling (sammanlagd budget 72 726 miljoner euro) 2007–2013

Samarbete	61,1%
Idéer	16,3%
Människor	9,8%
Kapacitet	10,3%
Gemensamma forskningscentrets icke-nukleära åtgärder	2,5%

B – beträffande ramprogrammet för Euratom (sammanlagd budget 3 092 miljoner euro) 2007–2011

Forskning om fusionsenergi	69,8%
Kärnfission och strålskydd	12,8%
Gemensamma forskningscentrets verksamhet på kärnenergiområdet.	17,4%

3.3 Kapitel 3 i yttrandet om det sjunde ramprogrammet för FoTUD (CESE 1484/2005) innehåller en utförlig redogörelse för kommissionens förslag.

([5]) 2005 års prisnivå.
([6]) Uppskattningarna rör sig för närvarande kring cirka 49,5 miljarder euro (t.ex. Frankfurter Allgemeine Zeitung, nr 11/2006, s. 14).
([7]) Europeiska unionens råd 15915/05, CADREFIN 268, punkt 10, av den 19 december 2005.
([8]) Pressmeddelandet IP/06/201, 22.2.2006.
([9]) KOM(2005) 705 slutlig.
([10]) Se också avsnitt 3 i EUT C 65, 17.3.2006.

4. **Kommitténs kommentarer**

4.1 Följande kommentarer grundar sig på vad som sägs i kapitel 4–6 i ovan nämnda yttrande om det sjunde ramprogrammet för FoTUD och kan utan kunskap om detta vara svåra att förstå.

4.1.1 Kommittén stöder kommissionen i dess avsikt att ta hänsyn till att många programinslag är av övergripande intresse och att genom temaöverskridande angreppssätt främja tvärvetenskaplighet.

4.1.2 Kommittén har för detta ändamål också behandlat frågan huruvida delområden i forskningsarbeten rörande sådana tvärgående teman, t.ex. informations- och kommunikationsteknik inom medicinsk forskning, bör hänföras till informations- och kommunikationstekniken eller till det fackspecifika delprogrammet Hälsa. Kommittén rekommenderar därför i fallet informations- och kommunikationsteknik faktiskt att en del av de åtgärder som planeras inom detta program i större utsträckning läggs till de fackspecifika delprogrammen, t.ex. hälsa, energi, transport och eventuellt samhällsvetenskap.

4.1.3 Detta leder nämligen till att de sakrelaterade problemen framhävs. Denna fråga kan dock inte ges något allmängiltigt svar och i varje enskilt fall bör man därför undersöka var man å ena sidan kan förvänta sig de största metodiska samordningsvinsterna och var å andra sidan den bästa kopplingen kan göras till den konkreta frågeställningen. Kommittén upprepar sin rekommendation att i vilket fall som helst sörja *”både för en överordnad samordning och de nödvändiga tvärkontakterna”*.

4.1.4 Kommittén ställer sig också positiv till kommissionens föresats att reagera flexibelt på framväxande behov, ny kunskap och förslag samt på oförutsedda politiska behov. Kommissionens arbete med att främja och samordna forskning och utveckling före det konkurrensutsatta stadiet kommer att bidra till att EU:s konkurrensförmåga stärks.

4.2 *Samarbete – programmets kärna*

4.2.1 **Hälsa**. Kommittén betonar vikten av ett brett angreppssätt som bör sträcka sig från att förbereda sig inför och förebygga epidemier och pandemier till att beakta den demografiska utvecklingen med alla dess sociala och hälsorelaterade följdsymptom och följder på lång sikt, inbegripet forskning om åldrande och funktionshinder (i det senare fallet finns det även sociala och tekniska aspekter som sträcker sig bortom de hälsorelaterade frågorna). Kommittén stöder kommissionens intention att i samband med detta inte heller försumma forskningen kring sällsynta sjukdomar. Programmet bör omfatta alla relevanta vetenskaplig-tekniska områden – inbegripet bioteknik, genomik, stamcellsforskning och andra tvärvetenskapliga angreppssätt och inbegripet frågan om erforderliga kvalitetsnormer och sociala normer. Detta gäller både den biologisk-medicinska forskningen vid universitet, kliniker och forskningsinstitutioner som erhåller offentligt stöd och stärkandet av den europeiska läkemedelsindustrins konkurrenskraft. Kommittén rekommenderar därför att den programram som föreslås godkänns. Forskning och utveckling rörande hälsa bör prioriteras inte bara på europeisk nivå utan även globalt.

4.2.2 **Livsmedel, jordbruk och bioteknik** (bioteknik är för övrigt också en viktig metod på hälsoområdet (punkt 4.2.1)). Kommittén kan i detta program skönja en berättigad strävan att skapa och bibehålla en europeisk kunskapsbaserad bioekonomi. Målet är att man med biovetenskap och bioteknik skall kunna ta fram miljövänliga och konkurrenskraftiga produkter och processer inom jordbruk, fiske, vattenbruk, livsmedelsindustri, hälso- och sjukvård och skogsindustri samt inom närstående näringsgrenar. Med tanke på den mycket hårda konkurrensen inom jordbrukssektorn med länder som t.ex. Brasilien är detta också en mycket viktig sektor. En tänkbar ny utvecklingsbransch skulle kunna vara att odla växter som bidrar till att sanera förorenad mark genom att ta upp skadliga ämnen alternativt sådana växter som just inte tar upp några skadliga ämnen från sådan mark och därför kan användas utan betänkligheter.

4.2.3 **Informations- och kommunikationsteknik (IKT)**. Produkterna och tjänsterna på IKT-området har revolutionerat, berikat och förändrat vetenskap, teknik, förvaltning och till och med medborgarnas vardagsliv. IKT-området är med avseende på både sina relativa budgetmedel och mångfalden i uppgifterna den mest omfattande komponenten i programmet Samarbete och griper in eller kan gripa in i alla andra områden. Målet är att ta fram innovativa, IKT-stödda produkter och tjänster inom vetenskap, teknik, förvaltning och logistik. IKT-programmet omfattar alltså utveckling av allt från nya typer av hårdvara (där t.ex. chiputvecklingen uppvisar en tydlig överlappning med nanoteknikprogrammet), hårdvarusystem och nät till nya programmeringsverktyg. I samband med detta bör man också fästa stor vikt vid att IKT-tjänsterna är tillgängliga för alla befolkningsgrupper. Kommittén vill samtidigt hänvisa till sin kommentar angående detta under punkt 4.1.2. Det är alltså just förmågan att leva upp till dessa prestationskrav, dvs. i vilken grad IKT-programmet kommer att bidra till de andra programmen också i framtiden, som avgör om det faktiskt gör skäl för sin påfallande omfångsrika budget.

4.2.4 **Nanovetenskap, nanoteknik, material och ny produktionsteknik**. Detta är också ett nytt, ytterst innovativt område ([11]), som vuxit fram i spänningsfältet mellan grundforskning och tillämpning ur många olika slags rötter och förgreningar inom fysikalisk och kemisk forskning och teknik. Det har en potential att generera nya eller bättre produkter och förfaranden på många tekniska områden. Samtidigt är det dock så mångfaldigt och förgrenat att man måste ha en bred överblick för att kunna skönja och dra nytta av likheter och tvärförbindelser på detta område, som sträcker sig från atomfysik till plasmateknik och från nanomekanik till textilförädling. Eftersom nanoprocesserna samtidigt utspelar sig i en mikroskopisk dimension, som allmänheten har mycket svårt att föreställa sig, krävs det på detta område redan från början en konstruktiv dialog med konsumenterna, så att man känner igen och kan utesluta risker och dessutom skingra omotiverade farhågor. Kommittén ställer sig därför mycket positiv till kommissionens breda angreppssätt, som också innefattar försök att förmedla kunskaper.

([11]) EUT C 157, 28.6.2005.

4.2.5 **Energi**. Kommittén har vid upprepade tillfällen tagit upp det centrala temat energi och uttalat sig om detta i talrika specifika yttranden där den också betonat det stora forskningsbehovet ([12]). På medellång till lång sikt finns det ett mycket allvarligt energiproblem ([13]). Detta gäller såväl den förväntade resursminskningen och de högre priserna på de ”klassiska” energibärarna olja och naturgas som Europas kritiska försörjningstrygghet med avseende på dessa energibärare och energianvändningens mestadels till och med globala effekter på miljön, framför allt klimatet. Energiproblemet kan endast lösas genom ny eller bättre men ändå så prisvärd teknik som möjligt. Energiforskningen är nyckeln till detta. Denna måste täcka alla områden ([14]) – från en bättre exploatering – och lagring! – av miljövänliga energibärare, till tekniker för att spara energi och göra energianvändningen mer effektiv, inklusive förfaranden för partiell eller fullständig avskiljning och lagring av växthusgaser. Särskilt viktig är också övergången till högeffektiva kraftverk för generering av ström. Kommittén anser att kommissionens förslag är berättigade och välavvägda, men är mycket orolig för att den budgetandel som planeras för detta är för liten med tanke på hur viktig den uppgift som skall lösas är. Kommittén rekommenderar här en relativ ökning.

4.2.6 **Miljö (inbegripet klimatförändringar)**. För dagens och framtida generationers livskvalitet och levnadsvillkor är miljöskyddet av grundläggande betydelse. Att känna igen och lösa de problem som hänger samman med detta är ett mycket ambitiöst och möjligen också livsviktigt mål. Denna uppgift hänger nära samman med frågor på de mest skilda områden inom forskning och politik: ekonomisk politik, energipolitik, hälso- och sjukvårdspolitik och jordbrukspolitik, inklusive övervakning och, på grund av de globala aspekterna, internationella överenskommelser. Medan syftet med miljöforskningen är att man skall känna igen eller kunna känna igen de olika problemen och orsakerna till dessa, är det mer på andra områden, särskilt på energiområdet, som man söker efter lösningar. Detta är något som man bör ta hänsyn till genom en flexibel budget.

4.2.7 **Transport (inbegripet flygteknik)**. Europeiska transportsystem är en viktig komponent i den ekonomiska och sociala välfärden och sammanhållningen i Europa. Delprogammet transport är tänkt att främja utveckling av integrerade, miljövänliga, intelligenta och säkra europatäckande transportsystem och transportmedel. Det är därför ett försök att uppfylla konkreta tekniska och logistiska utvecklingsmål för olika transportsätt och transportsystem. Utveckling/Vidareutveckling av energisnåla fordon med låga utsläpp (flygplan, bilar m.m.) är en vetenskaplig-teknisk uppgift som hänger samman med delprogrammen energi och miljö och i vilka också små och medelstora företag kan involveras. Ett viktigt instrument för detta är de teknikplattformar som inrättats för ändamålet (ACARE för flygteknik och flygtransporter, ERRAC för järnvägstransporter, ERTRAC för vägtransporter, WATERBORNE för vattenvägtransporter samt teknikplattformen för väte och bränsleceller). Med tanke på vilken betydelse ett funktionsdugligt europeiskt transportnät har även för de nya medlemsstaterna och med tanke på den totala trafiktätheten, som också fortsätter att öka – uppgiften att förhindra trafikstockningar är också mycket aktuell och viktig – och dess betydelse för den europeiska konkurrenskraften (och dess effekter på miljön!), är målet för detta delprogram också mycket viktigt. Vi stöder därför detta mål.

4.2.8 Samhällsvetenskap och humaniora

4.2.8.1 Enligt kommittén bör målet med detta program vara att bidra till en djupgående förståelse av de komplexa och inbördes relaterade socioekonomiska, rättsliga och kulturella utmaningar som Europa står inför, inklusive frågan om Europas historiska rötter och beröringspunkter samt dess gränser och grannar. En uppgift som är mycket viktig för gemenskapens intellektuella grundvalar och identitetsskapande är att åstadkomma en för alla medlemsstater gemensam beskrivning och bedömning av Europas historia och låta denna ligga till grund för historieundervisningen i medlemsstaterna, eller att bidra till nuvarande insatser i denna riktning. Denna uppgift rör även medlemsstaternas och de europeiska medborgarnas kontakter med varandra.

4.2.8.2 Detta område innefattar dock även sådana aspekter som ekonomisk politik, finans- och skattepolitik, vetenskapspolitik, tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft, social sammanhållning och hållbarhet, livskvalitet, utbildning, kulturfrågor, rättspolitiska frågor och det ömsesidiga beroendet på global nivå. Detta innefattar också sådana speciella utmaningar i det moderna samhället som demografisk utveckling (fakta, följder, åtgärder), migration, social utstötning, kulturell splittring och utvecklingen mot ett kunskapssamhälle. För att göra detta delprogram mer sammanhängande och profilera det bör man enligt kommittén dessutom från programmet ”Kapacitet” överföra den del av programmet ”Vetenskapen i samhället” som inte används för att förmedla vetenskap och öka förståelsen mellan vetenskap och samhälle (se även 4.5.3) utan för att studera banden mellan vetenskap och samhälle till delprogrammet ”Samhällsvetenskap och humaniora”. På det hela taget anser kommittén att delprogrammet ”Samhällsvetenskap och humaniora” är mycket viktigt, i synnerhet som det också spelar en avgörande roll för den politiska rådgivningen. Det bör kompletteras med några av ovan nämnda områden och vid behov också erhålla en relativ förstärkning.

4.2.9 Säkerhets- och rymdforskning

Både säkerhet och rymd är viktiga frågor som kommittén stöder.

4.2.9.1 Medborgarna i västvärlden har genom de senaste årens terroristattentat blivit ännu mer medvetna om vikten av nöjaktig **säkerhet**. Denna förutsätter ett brett rättsligt, socialt, kulturellt och även tekniskt-vetenskapligt angreppssätt. Temat säkerhet och rymdforskning begränsar sig dock inte till en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik utan rör även sådana områden som transport, hälsa (t.ex. EU:s hälsosäkerhetsprogram), katastrofskydd (t.ex. naturkatastrofer och industriolyckor), energi och miljö.

([12]) EUT C 241, 7.10.2002, EUT C 28, 3.2.2006, EUT C 65, 17.3.2006.
([13]) Se föregående fotnot.
([14]) Se punkt 4.6 beträffande Euratomprogrammet.

4.2.9.2 Allmänheten är ännu inte helt medveten om vilka överväldigande framsteg som gjorts inom **rymdforskning** och rymdteknik. De är av både geostrategisk och ”världsförklarande” betydelse. När allt kommer omkring var det iakttagandet av himlen och de insikter som detta gav, t.ex. om planeternas rörelse, som i hög utsträckning låg till grund för den moderna naturvetenskapen. Rymdforskning och rymdteknik är dessutom pionjärområden för utveckling av innovativ teknik. När det gäller rymdforskningen anser kommittén ett det krävs ett balanserat samarbete mellan det program som planeras och de europeiska organisationer som redan finns, t.ex. ESA och ESO.

4.3 **Idéer**. Här beträder kommissionen med sitt forskningsstöd ny fruktbar mark. Detta är också något som kommittén vid flera tillfällen ställt sig positiv till ([15]). Genom att stödja förslag på forskning som sticker ut i den europeiska konkurrensen och frångå det krav på gränsöverskridande samarbete som hittills varit brukligt gör man topprestationer möjliga och synliga, samtidigt som man drar till sig framstående europeiska och internationella vetenskapsmän: På så sätt blir marken fruktbar för innovationer. Kommittén vill i samband med detta återigen betona att man för att övervinna medelmåttigheten också måste räkna med risken att man inte lyckas. Svårigheten ligger därmed framför allt – vid sidan om att programmet måste få tillräckliga medel – i urvalsförfarandet och förvaltningen av detta program. Kommittén anser det därför vara motiverat att anförtro denna krävande uppgift åt ett autonomt organ bestående av särskilt framgångsrika och erkända, personligen utsedda vetenskapsmän: det europeiska forskningsrådet (EFR – European Research Council, ERC).

4.4 **Människor**. Kommittén har vid flera tillfällen betonat ([16]) att nyckeln till en framgångsrik och konkurrenskraftig europeisk forskning och utveckling – vid sidan om högkvalitativ utrustning och finansiellt stöd – är att det finns tillräckligt många högkvalificerade, kreativa vetenskapsmän. Intresset för vetenskap och teknik måste alltså väckas redan bland barn och ungdomar, så att tillräckligt många begåvade påbörjar och slutför de – mycket svåra och krävande – studierna på detta område.

4.4.1 Kommittén har tidigare, i sitt yttrande om det sjunde ramprogrammet för FoTUD ([17]), tagit upp universitetens nyckelfunktion som institutioner för forskning och utbildning och den otillfredsställande situationen i Europa. Härvidlag måste man bl.a. se till att arbetet med en doktorsavhandling, som är så viktigt för en forskarkarriär, kan ske under lämpliga fackrelaterade och personliga förhållanden ([18]). Efter att ha avslutat sin framstående utbildning behöver dessa dessutom internationell erfarenhet, en attraktiv forskningsmiljö med tillräckligt med svängrum samt ur internationell synvinkel konkurrenskraftig utformning av avtal och karriärplanering. (När det gäller den europeiska stadgan för forskare, som är viktig i detta sammanhang, har kommittén yttrat sig både positivt och kritiskt ([19]).)

([15]) EUT C 110, 30.4.2004.
([16]) EUT C 110, 30.4.2004 – ”Forskare inom det europeiska området för forskningsverksamhet: ett yrke med många karriärmöjligheter”.
([17]) EUT C 65, 17.3.2006, punkt 4.12.2.
([18]) Se bl.a. punkt 5.6 i det yttrande som vi hänvisar till i fotnot 16.
([19]) Punkt 4.13.2, EUT C 65, 17.3.2006 och punkt 5.1.5, EUT C 110, 30.4.2004.

4.4.2 Med hänsyn till hur viktig forskarnas internationella mobilitet är för vetenskapen och forskningen, framför allt mellan de stater som är mest prestationsdugliga på detta område, måste man dock se till att det inte uppstår en ensidig ”braindrain”. För att ta ett exempel måste alltså deras personliga inkomster vara så stora att man också kan hämta in amerikanska toppvetenskapsmän till Europa, något som för närvarande knappast är möjligt. Kommittén stöder därför det mål som kommissionen vid upprepade tillfällen betonat, nämligen att införa erforderliga instrument och ramvillkor och verka för att även medlemsstaterna gör detta samt att sätta in de instrument som föreslås i programmet Människor och som delvis redan finns tillgängliga. Särskilt viktigt för det europeiska forskningsområdet är det dessutom att man skapar attraktiva villkor för rörlighet och att hinder avlägsnas. Det är positivt att kommissionen beslutsamt verkar för att uppfylla detta mål.

4.5 **Kapacitet**. Detta program är ett bra exempel på gemenskapens subsidiära uppgifter.

4.5.1 Detta gäller framför allt målet att utveckla/installera, gemensamt utnyttja och optimera sådan forskningsinfrastruktur – t.ex. större apparatur, vetenskapliga verktyg och datorer – där kostnaderna och potentialen överstiger de enskilda medlemsstaternas förmåga. Kommittén ställer sig positiv till att man i samband med att projektförslag läggs fram i överensstämmelse med kommitténs tidigare rekommendation kommer att prioritera ett bottom up-förfarande.

4.5.2 Men de andra uppgifter som faller under ”Kapacitet”, t.ex. ”forskning till förmån för små och medelstora företag”, ”sammanslutningar av små och medelstora företag” eller ”kunskapsregioner” samt ”frigörande och utveckling av den forskningspotential som finns i EU:s konvergensregioner och yttersta randområden” är också mycket viktiga, särskilt för de nya medlemsstaterna och för de små och medelstora företagen.

4.5.3 Delprogrammet ”Vetenskapen i samhället” är tänkt att stimulera en harmonisk integration av de vetenskapliga och tekniska ansträngningarna – och den därmed sammanhängande forskningspolitiken – i den europeiska sociala strukturen. Det handlar om förmågan att generera, använda och sprida kunskap och att få fram innovationer. Målet med detta delprogram är alltså å ena sidan att förmedla en bild av vetenskapen, vetenskapsmännen och verksamheten till EU:s invånare. Kommittén är positiv till dessa mål och ser framför allt kunskapsspridning som en viktig kulturell och innovativ uppgift. Men det gäller också att undersöka varför en del av invånarna betraktar vetenskapen (eller delar av denna), dess metoder och dess potentiella effekter med skepsis. Kommittén anser att det senare, framför allt sociologiska forskningsarbetet bör infogas i det särskilda programmet ”Samarbete” under delprogrammet ”Samhällsvetenskap och humaniora” och på så sätt behandlas i en vidare europeisk samarbetskontext.

4.6 *Euratomprogrammet*

Kommittén vill här först hänvisa till sin utförliga redogörelse i yttrandet om det sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling och Euratomprogrammet samt till sina kommentarer i fråga om det specifika delprogrammet ”Energi”.

4.6.1 Inom **fusionsforskningen** ([20]) gäller det nu att (i) förbereda och genomföra uppbyggnaden av ITER, (ii) att göra alla förberedelser för att utnyttja den inbegripet utbildning av den vetenskapliga personalen, mobilisering av forskningspotentialen hos de s.k. associerade laboratorierna i medlemsstaterna samt internationell arbetsdelning, (iii) främja den tekniska utvecklingen (framför allt när det gäller material och bränslekretslopp) i riktning mot DEMO, samt (iv) utforska och optimera olika (magnetiska) inneslutningsprinciper. ITER och den fortsatta utvecklingen måste vara förankrade i och stödjas av forskningsinstitutionerna i medlemsstaterna. Kommissionens förslag är ett svar på hur dessa uppgifter skulle kunna lösas och motsvarar de internationella förpliktelser som ingåtts, och kommittén stöder dem till fullo.

4.6.2 Vad beträffar **kärnklyvningen** ([21]) gäller det nu att (i) undersöka och öka säkerheten i befintliga kärnkraftverk (detta är framför allt en uppgift för de industriella producenterna och dem som driver kraftverken) samt (ii) utveckla nya reaktorkoncept med ännu bättre egenskaper i fråga om säkerhet, bränsleförbrukning och avfallshantering. Detta inbegriper också forskning kring upparbetning av använt bränsle (transmutation och återanvändning). Dessutom måste man (iii) lösa frågan om slutförvaringen och skapa acceptans för detta på politisk nivå, (iv) stödja strävandena att hindra spridning av kärnvapenmaterial samt (v) skaffa sig större kunskaper om de biologiska effekterna av (låga) strålningsdoser ([22]) och utveckla den mätteknik som krävs för detta (framför allt persondosimetri). En viktig deluppgift i alla dessa fall är att man utbildar lämpliga specialister, dvs. tillräckligt med nya förmågor. Kommittén är bekymrad över bristen på nya förmågor i vissa medlemsstater och den sinande expertisen och undrar om inte dessa viktiga frågor bör tillmätas större betydelse med tanke på att kärnkraften kommer att användas globalt under en överskådlig framtid.

4.7 *Gemensamma forskningscentret GFC*

4.7.1 GFC är med rätta involverat i verksamheten både inom det sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling (2007–2013) och det sjunde ramprogrammet för Euratom (2007–2011). Eftersom centret i denna egenskap är direkt ansvarigt inför kommissionen och detta är dess styrka när det gäller politisk rådgivning och flexibel operativ beredskap, måste man se till att centret omfattas av samma stränga och tydliga normer som medlemsstaternas alla forskningsanstalter i fråga om inbördes internationell granskning av experter på samma nivå, konkurrens, utnämningsförfaranden/personalpolitik och övervakning, samt att centret är kopplat till det internationella forskarsamhället. Kommittén anser att en sådan koppling är viktig också inom samhällsvetenskap och humaniora, som tagits upp ovan.

4.7.2 Till uppgifterna inom det sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling (2007–2013) hör det för gemenskapen viktiga allmänna området ”hållbar utveckling” (t.ex. klimatskydd, livsmedelsförsörjning, energi, transport, kemikalier och sanering). Detta innebär även att man utarbetar vetenskaplig-tekniska referensdata för olika områden inom miljö- och livsmedelsövervakningen. Detta är också ett värdefullt bidrag till arbetet med att utarbeta rättsföreskrifter för gemenskapen. En annan uppgift för gemenskapen är att utveckla och sprida internationellt erkända referenser och att främja ett gemensamt europeiskt mätsystem. Detta skulle kunna omfatta en samordning av arbetsuppgifterna för de nationella organen för mätteknik och standardisering och att man samtidigt deltar i deras program. Mot bakgrund av den europeiska inre marknaden och den europeiska integrationen i allmänhet skulle man därför kunna överväga att inrätta en europeisk standardiseringsbyrå med deltagande av nationella laboratorier och institutioner, t.ex. CEN och Cenelec, de näringar som berörs och GFC.

4.7.3 Det är rätt att GFC när det gäller det sjunde ramprogrammet för Euratom (2007–2011) stöder det politiska beslutsfattandet på kärnkraftsområdet. Detta innefattar arbetet med att genomföra och övervaka befintliga strategier och reaktioner på nya utmaningar. Kommittén menar också att det är konsekvent att lägga tyngdpunkten i det kärntekniska GFC-programmet på huvudrubrikerna avfallshantering, säkerhet och övervakning (och att även dessa aktiviteter sammankopplas och samordnas med medlemsstaternas). Det är just här som allmänheten har farhågor och som det krävs tillförlitliga lösningar. Kommittén anser också att det är en mycket viktig uppgift att (vidare)utveckla förfaranden som gör det möjligt att förbättra övervakningen av att kärnvapenmaterial eller kärnvapenteknik inte sprids.

Bryssel den 20 april 2006

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND

([20]) EUT C 302, 7.12.2004.
([21]) EUT C 133, 6.6.2003, EUT C 110, 30.4.2004.
([22]) Se t.ex. RTD info nr 47, Europeiska kommissionen, januari 2006.